

Sygn. akt IX GC 113/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku IX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: del.SSR Dorota Majerska-Janowska

Protokolant: Agnieszka Lubańska

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 roku w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka masy upadłości Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G.**

przeciwko **Z. S.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej Z. S. na rzecz Syndyka masy upadłości Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G. kwotę 87.926,17 zł (osiemdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset dwadzieścia sześć złotych 17/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 listopada 2012 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanej Z. S. na rzecz Syndyka masy upadłości Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G. kwotę 6.901,75 zł (sześć tysięcy dziewięćset jeden złotych 75/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2.520 zł (dwa tysiące pięćset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

del.SSR Dorota Majerska-Janowska

Sygn. akt IX GC 113/13

UZASADNIENIE

Syndyk Masy Upadłości Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G. domagał się od Z. S. zapłaty kwoty 102.802,23 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu.

W uzasadnieniu podano, iż w dniu 2.11.2009 r. strony zawarły porozumienie w przedmiocie zakończenia sporu sądowego toczącego się pod sygn. akt IX GC 164/09. Na tej podstawie Spółdzielnia zobowiązała się do zapłaty na rzecz pozwanej kwoty 20.754 zł tytułem zwrotu części opłaty oraz kwoty 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz odsetek ustawowych do faktury objętej żądaniem pozwu. W dniu 17.11.2009 r., na tej podstawie zawarto ugodę sądową. W ramach jej wykonania w grudniu 2009r., Spółdzielnia zapłaciła na rzecz pozwanej kwotę 20.754 zł i 7200 zł. Ponadto w dniu 30.12.2009r. wpłaciła na rachunek pozwanej kwotę 87.905 tytułem odsetek ustawowych od faktury objętej żądaniem pozwu w sprawie IX GC 164/09. Mimo tych wpłat, Z. S. w dniu 5.11.2010 r. wszczęła postępowanie egzekucyjne. W wyniku prowadzonej egzekucji doszło do wyegzekwowania od powoda łącznej kwoty 102.802,23 zł. Złożenia takiego wniosku, zdaniem powoda, było nieuprawnione wobec uprzedniego dokonania

wszelkich wpłat na rzecz pozwanej, która stał się bezpodstawnie wzbogacona o wartość wyegzekwowanej kwoty. Wobec powyższego wezwano Z. S.do zapłaty, lecz bezskutecznie.

Z. S.wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Podniosła, iż żądanie pozwu dotyczyło nienależnego świadczenia, a nie bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazano, że świadczenie w kwocie 87.905 zł nie odpowiadało rzeczywistej wysokości zobowiązania powódki, wynikającej z ugody z dnia 2.11.2009 r., było od niego niższe. W rzeczywistości bowiem roszczenie to wynosiło 88.296,65 zł jak to podała pozwana we wniosku egzekucyjnym, zatem wszczęcie egzekucji nie było bezzasadne. Przed wszczęciem egzekucji, wzywano też Spółdzielnię do spełniania świadczenia dochodzonego następnie w sprawie VII Km 5173/10. Postępowanie egzekucyjne było prowadzone przez 4 miesiące bez opozycji ze strony powódki, nie skorzystano ze środków przewidzianych w art.822 k.p.c. i art.840 k.p.c. Zaś zgodnie z orzecznictwem SN, od chwili, gdy dłużnik wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, a miał możliwość podjęcia odpowiednich działań, a mimo tego zaniechał ich, jego zachowanie może być oceniane jako przyzwolenie na egzekwowanie nienależnego świadczenia. Oznaczało to wykluczenie możliwości świadczenia na mocy art.411 pkt 1 k.p.c. . Nie wykazano też, by powódka zapłaciła kwoty z ugody – 20.754 zł, 7200 zł czy w końcu kwoty 689.763,57 zł opisanej w porozumieniu z dnia 2.11.2009r., jak też kwoty 109.763,57 zł opisanej w ugodzie sądowej.

Podniesiono, że za zgodą powódki kwota 87.905 zł zapłacona w grudniu 2009r., została zarachowana na poczet innych zobowiązań powódki i zużyta przez pozwaną na potrzeby spłaty kredytów zaciągniętych na cel wybudowania dla Spółdzielni „(...)”. Powódka do tej pory nie rozliczyła się ze swoich zobowiązań na ten cel, który Z. S.finansowała z własnych środków i za które Spółdzielnia jej nie zapłaciła. Z tego tytułu zgłoszono w toku upadłości wierzytelności w wysokości 5.419.252,11 zł. Powódka miała zaakceptować inne zarachowanie tej kwoty poprzez brak sprzeciwu w toku prowadzonej egzekucji. Od grudnia 2009 r. Z. S.miała świadomość spełnienia świadczenia, wobec czego trudno racjonalnie wytłumaczyć, że jako podmiot reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, nie podjęła działań prowadzących do uniemożliwienia kontynuowania egzekucji lub jej ograniczenia.

Powoływano się na art.409 k.c., bowiem pozwana zużyła otrzymane świadczenie na spłatę zobowiązań. Nawet gdyby przyjąć, iż powódka spełniła w grudniu 2009 r. świadczenie na kwotę 87.905 zł, to zaniechania podjęcia kroków prawnych w celu zatrzymania późniejszej egzekucji, obciążały tylko Spółdzielnię i wpływały na ograniczenie obowiązku naprawienia przez pozwaną szkody w tym zakresie. Wskazano, że wyegzekwowana kwota 13.605,69 zł przypadła nie pozwanej, lecz komornikowi. Było to także następstwem zaniechań ze strony Spółdzielni, która wyłącznie swoim zachowaniem je spowodowała.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2.11.2009r. Mieszkaniowa Spółdzielnia (...)podpisała z Z. S.porozumienie w sprawie zakończenia sporu sądowego o sygn. akt IX GC 164/09 Sądu Okręgowego w Gdańsku.

(...) zobowiązała się do zapłaty na rzecz wykonawcy kwoty 689.763,57 zł w terminie do 9.11.2009 r. co do kwoty 580.000 zł i w terminie 14.12.2009 r. co do kwoty 109.763,57 zł. Kwoty te stanowiły świadczenie tożsame z opisanymi w pkt 6 lit.a i b Porozumienia w sprawie zakończenia inwestycji zlokalizowanej w G. przy ul.(...) (tzw. (...)). Niezależnie od tych świadczeń (...) zobowiązywała się do zapłaty na rzecz wykonawcy:

- kwoty 20.754 zł tytułem zwrotu 1/2 opłaty od pozwu,

- kwoty 7200 zł na konto pełnomocnika procesowego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa,

- odsetek ustawowych od faktury objętej żądaniem pozwu złożonego w sprawie IX GC 164/09 SO w Gdańsku z uwzględnieniem uprawnienia (...) do zatrzymania 4% wartości netto każdej z faktur na warunkach „Umowy o roboty budowlane nr (...) z dnia 16.11.2007r.

W wypadku, gdyby (...) opóźniła się ze spełnieniem któregokolwiek ze świadczeń opisanych warunkami umowy o więcej niż 14 dni, wówczas wszelkie kwoty wynikające z umowy staną się niezwłocznie wymagalne.

(**dowód:** porozumienie – k.9)

W dniu 3.11.2009 r. Mieszkaniowa Spółdzielnia (...)zapłaciła Z. S.kwotę 580.000 zł tytułem faktury nr (...) - Porozumienie.

(**dowód:** przelew –k.103)

W dniu 17.11.2009 r. Mieszkaniowa Spółdzielnia (...)zapłaciła Z. S.kwotę 50.000 zł tytułem faktury nr (...).

(**dowód:** przelew –k.103)

W dniu 17.11.2009 r. w sprawie IX GC 164/09 Mieszkaniowa Spółdzielnia (...)w G. zawarła z Z. S.ugodę sądową, będącą wyrazem zawartego porozumienia pozasądowego. Zgodnie z nią, Spółdzielnia miała zapłacić Z. S.kwotę 109.763,57 zł oraz kwotę 20.754 zł tytułem zwrotu 1/2 części opłaty od pozwu i kwotę 7.200 zł na konto pełnomocnika pozwanej do dnia 31.12.2009 r.

Ponadto Spółdzielnia zobowiązała się do zapłaty na rzecz Z. S.odsetek ustawowych od następujących kwot:

- 1.039.763,57 zł od dnia 24 grudnia 2008 r. do 25 lutego 2009r.,

- 789.763,57 zł od dnia 26 lutego 2009 r. do 27 kwietnia 2009 r.,

-689.763,57 zł od dnia 28 kwietnia 2009 r. do 3 listopada 2009 r.,

- 109.763,57 zł od dnia 4 listopada 2009 r. do dnia zapłaty.

W przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek ze świadczeń objętych umową o więcej niż 14 dni, wszystkie kwoty opisane powyżej, stawały się natychmiast wymagalne.

(**dowód:** ugoda sądowa – k.41-42)

W dniu 26.11.2009 r. Mieszkaniowa Spółdzielnia (...)zapłaciła Z. S.kwotę 100.000 zł, z czego kwotę 59.763,67 tytułem faktury nr (...) i 40.236,43 zł tytułem faktury nr (...)

(**dowód:** przelew –k.103)

Pismem z dnia 7.12.2009 r. adw.J. K. wskazał nr swojego konta bankowego, na który miała być wpłacona kwota 7200 zł wymieniona w pkt 1c (ii) porozumienia z dnia 2.11.2009r.

(**dowód:** pismo z 7.12.2009r. – k.12)

W dniu 28 grudnia 2009 r. (...) przelała bezpośrednio na rzecz J. K. pełnomocnika pozwanej kwotę 7200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie IX GC 164/09, porozumienia z dnia 2.11.2009r., pkt 1c.

Tego samego dnia (...) przelała na rzecz Z. S.kwotę 20.754,00 zł tytułem porozumienia z dnia 2.11.2009r . w sprawie IX GC 164/09, zwrot 1/2 opłaty od pozwu (pkt 1c).

(**dowód:** potwierdzenie przelewu – k.138-139)

W dniu 30 grudnia 2009 r. (...) przelała na rzecz Z. S.prowadzącej przedsiębiorstwo Firma (...) w C. kwotę 87.905 zł tytułem porozumienia z dnia 2.11.2009r. w sprawie o sygn. akt IX GC 164/09 pkt 1C – odsetki ustawowe od faktury nr (...).

(**dowód:** wydruk z rachunku – k.10; potwierdzenie przelewu – k.11)

Z. S.zapłaciła tytułem spłaty kredytu w P.:

- w dniu 24.01.2010 r. kwoty: 652,22 zł, 1076,69 zł,

- w dniu 30.01.2010 r. kwoty: 2869,97 zł, 5.763,13 zł,

-w dniu 28.02.2010 r. kwoty: 5.356,69 zł, 1980,02 zł,

- w dniu 1.02.2010 r. kwotę 60,18 zł, w dniu 3.02.2010 r. – 868,38 zł,

- w dniu 24.02.2010 r. kwoty: 659 zł, 1069,91 zł,

- w dniu 1.03.2010 r. kwotę 2.167,43 zł, w dniu 1.03.2010 r. – 48,52 zł, w dniu 30.03.2010 r. – 181,80 zł, w dniu 30.04.2010 r. kwoty: 3.907,09 zł, 5645,57 zł,

- w dniu 20.01.2010 r. – 10.273 zł, 4.732,61 zł,

- w dniu 19.03.2010 r. – 10.753,16 zł, 4.168,70 zł,

- w dniu 20.04.2010 r. – 10.134,77 zł i 4.586,02 zł,

- w dniu 24.03.2010 r. – 768,74 zł i 960,17 zł,

- w dniu 24.04.2010 r. – 673,86 zł i 1055,95 zł,

- w dniu 20.05.2010 r. – 11.365,14 zł ,

- w dniu 24.04.2010 r. – 714,68 zł i 1014,23 zł.

(**dowód:** wyciągi bankowe – k.69-81)

W wrześniu 2010 r. Z. S.prowadziła egzekucję przeciwko (...) w oparciu o nakaz zapłaty o sygn. akt IX GNc 279/09 przez Komornika J. S. w sprawie o sygn. VII Km 4208/10.

(**dowód:** zawiadomienie o zajęciu rachunku – k.105)

Pismem z dnia 16.09.2010 r., doręczonym w dniu 22.09.2010r. pełnomocnik Z. S.wezwał (...) do spełnienia w terminie 3 dni świadczenia pieniężnego poprzez zapłatę odsetek ustawowych od kwot wymienionych w pkt IV umowy z dnia 17.11.2009r. zawartej w sprawie IX GC 164/09 za okresy podane w treści przywołanej umowy.

(**dowód:** wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru- k.48)

Postanowieniem z dnia 20.10.2010 r. Sąd Okręgowy nadał klauzulę wykonalności umowie zawartej w sprawie IX GC 164/09 w całości.

(**dowód:** klauzula wykonalności – k.46)

W dniu 29.10.2010r. Z. S.złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji z rachunków bankowych, ruchomości oraz wierzytelności przeciwko Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G., na podstawie umowy sądowej zawartej w sprawie IX GC 164/09 Sądu Okręgowego w Gdańsku w celu zaspokojenia wierzyciela w kwocie 88.296,65 zł tytułem skapitalizowanych odsetek wymienionych w pkt IV przedłożonego tytułu wykonawczego tj. od kwot:

-1.039.763,57 zł od dnia 24.12.2008 r. do 25.02.2009 r.,

-789.763,57 zł od dnia 26.02.2009 r. do 27.04.2009r.,

-689.763,57 zł od dnia 28.04.2009 r. do 03.11.2009 r.,

-109.763,57 zł od dnia 04.11.2009 r. do 17.11.2009 r.,

-59.733,57 zł od dnia 18.11.2009r. do 27.11.2009 r.

Przy czym wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej z tytułu zastępstwa w postępowaniu egzekucyjnym miało być przekazane na rachunek adw.J. K..

(**dowód:** wniosek egzekucyjny – k.43-44)

Postanowieniem z dnia 5.11.2010 r. Komornik ustalił koszty zastępstwa procesowego w sprawie VII Km 5173/10 w kwocie 900 zł.

Tego samego dnia sporządzono zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, określając opłatę egzekucyjną na kwotę 13.380,93 zł.

(**dowód:** postanowienie o kosztach – k.11 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124; zawiadomienie o wszczęciu egzekucji - k.12 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124)

Pismem z dnia 5.11.2010 r. Komornik w sprawie VII Km 5173/10 toczącej się na podstawie ugody zawartej w sprawie IX GC 164/09, zajął wierzytelności należne (...) od W. Ł. z tytułu czynszu najmu, dzierżawy i innych wierzytelności, jak również rachunek bankowy, wierzytelności z Urzędu Skarbowego, wierzytelności dłużnika należne mu od (...) S.A., A. S., B. K., D. P., A. U., E. R., J. M., W. Ł., J. P..

Tego samego dnia komornik przesłał (...) zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, żądanie udzielenia wyjaśnienia, zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego, postanowienie o przyznaniu kosztów zastępstwa procesowego, zajęcie wierzytelności, jak też fotokopię tytułu wykonawczego.

Pismo to doręczono Spółdzielni w dniu 19.11.2010r.

(**dowód:** zajęcie wierzytelności – k.13, k.13-37 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124; pismo przewodnie ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – k.38-39 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124)

Pismem z dnia 19.11.2010 r. doszło do zajęcia wierzytelności dłużnika od (...) Przedsiębiorstwa Budowlanego, o czym (...) została zawiadomiona. W odpowiedzi na powyższe, dłużnik informował, że Spółdzielnia przysługuje od niego kwota 1324.000 zł, która jednak z uwagi na brak ziszczenia się warunku – brak zatwierdzenia planu projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę sieci wod.-kan., nie jest wymagalna.

Pismem z dnia 28.01.2011 r. Komornik ponownie zajął wierzytelność przysługującą (...) przeciwko (...) Przedsiębiorstwo Budowlane I. (...) spółce jawnej w K. (...).

(**dowód:** zajęcie z potwierdzeniami odbioru – k.42 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124; pismo RAI z 22.11.2010 – k.46 akt VII Km 5173/10 w zw. z k.124; zajęcie wierzytelności – k.57 akt Km w zw. z k.124)

W 2010 roku Z. S.wszczęła również egzekucję przeciwko (...) przez Komornika Sądowego J. S. w oparciu o tytuł zabezpieczenia nakaz zapłaty sygn. akt IX GNc 410/10 w sprawie egzekucyjnej VII Km 4384/10.

(**dowód:** zawiadomienie o zajęciu – k.106)

Pismem z dnia 31.01.2011 r. Z. S.wniosła do Komornika Sądowego J. S. o przekazywanie wyegzekwowanych z wierzytelności kwot w pierwszej kolejności na sprawy egzekucyjne o sygn. Km 4208/10 i Km 5173/10, zaś dopiero po ich zakończeniu na sprawę Km 4384/10.

(**dowód:** wniosek wierzyciela – k.61 akt Km w zw. z k.124)

Postanowieniem z dnia 08.03.2011 r. Komornik Sądowy w sprawie VII Km 5173/10 ustalił koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji w sprawie w wysokości 13.605,69 zł i w całości obciążył nimi dłużnika oraz zakończył postępowanie egzekucyjne w sprawie i pozostawił tytuł wykonawczy w aktach sprawy, ponieważ całe roszczenie egzekucyjne wynikające z tytułu wykonawczego zostało zaspokojone.

(**dowód:** postanowienie – k.50)

Pismem z dnia 19.04.2011 r. Zarząd (...) w związku z zakończeniem spraw VII Km 4208/10 i Km 5173/10 prosił o szczegółowe rozliczenie pozyskanych środków na poszczególne tytuły egzekucyjne.

(**dowód:** pismo z 19.04.2011 r. – k.63 akt Km w zw. z k.124)

W piśmie z dnia 4.05.2011 r. Komornik w sprawie VII Km 5173/10 toczącej się z wniosku Z. S., informował, że miały miejsce wpłaty:

- w dniu 29.12.2010 r. od (...) S.A. kwota 175,34 zł,

- w dniu 02.02.2011 r. od Przedsiębiorstwa (...) kwota 102.626,89 zł.

Łącznie Komornik wyegzekwował w sprawie VII Km 5173/10 zł kwotę 102.802,23 zł, w tym kwotę 88.296,54 zł tytułem skapitalizowanych odsetek.

(**dowód:** pismo komornika – k.14; zaświadczenie o dokonanych wpłatach – k.55 akt Km w zw. z k.124)

W roku 2011 r. Komornik Sądowy J. S. prowadził też egzekucję z wniosku Z. S.przeciwko (...) w sprawie VII Km 4442/11.

(**dowód:** zawiadomienie o umorzeniu – k.107)

W dniu 14.10.2011 r. została ogłoszona upadłość Mieszkaniowej Spółdzielni (...)w G. obejmująca likwidację majątku upadłego.

(**dowód:** postanowienie – k.136-137)

Pismem z dnia 9.12.2011r. Z. S.zgłosiła Syndykowi swoją wierzytelność z tytułu umowy o roboty budowlane w łącznej wysokości 5.419.252,11 zł wnosząc o wpisanie jej na listę wierzytelności.

(**dowód:** zgłoszenie wierzytelności – k.52-68)

Pismem z dnia 17.02.2012 r. pełnomocnik Z. S.informował Syndyka Masy Upadłości (...), że upadły nie kwestionował zasadności wszczęcia i prowadzenia egzekucji, ani też zgłaszał żadnych zarzutów w toku egzekucji prowadzonej pod sygn. VII KM 5173/10 przez komornika J. S.. Wskazał, że uzyskane w toku egzekucji kwoty zostały przelane na spłatę kredytów zaciągniętych w celu wykonania umowy z dnia 16.11.2007 r.

(**dowód:** pismo z d 17.02.2012 – k.51)

W marcu 2012r. Syndyk (...) zawezwał pozwaną do zapłaty kwoty 3.208.760,80 zł z tytułu wadliwie wykonanych prac budowlanych.

(**dowód:** zawezwanie do próby ugodowej – k.108-111)

Pismem z dnia 17.09.2012r., doręczonym w dniu 20.10.2012r. Syndyk masy upadłości Mieszkaniowej Spółdzielni (...)wezwał Z. S.do zapłaty kwoty 102.802,23 zł w terminie 7 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(**dowód:** wezwanie do zapłaty wraz dowodem nadania i doręczenia – k.15-18)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując ustaleń stanu faktycznego Sąd co do zasady dał wiarę dokumentom zarówno prywatnym jak i urzędowym, zebranych w aktach sprawy IX GC 164/09 jak i VII Km 5173/10, bowiem ich autentyczność ani prawdziwość w skuteczny sposób nie została podważona przez strony. W myśl art.245 k.p.c. stanowiły one dowód tego, iż osoba która je podpisała złożyła oświadczenie woli zawarte w dokumencie, zaś dokumenty urzędowe, iż dokonano określonych w nich czynności i ustaleń we wskazanych tam datach.

Walor wiarygodności przyznano zeznaniom A. N. co do faktu pełnienia funkcji członka zarządu, podpisanego porozumienia, ugody z pozwaną, co nie było kwestionowane, jak też miało potwierdzenie w zebranej dokumentacji. Przy czym świadek nie pamiętał, czy Spółdzielnia zapłaciła zobowiązania z porozumienia, jak również nie pamiętał czego dotyczył przelew kwoty 87.905 zł w dniu 30.12.2009r. Świadek ten przesłuchany na początku oświadczył też, iż nie pamiętał czy były jakieś uzgodnienia z zarządem Spółdzielni, że wpłaty mają być zaliczane na poczet innych należności, ani też by pozwana mogła wpłaty te zaliczać na inne należności (k.125). Potem w odpowiedzi na pytania pełnomocnika, już „przypomniał sobie”, że było takie porozumienie ustne, że część należności płaconych przez spółdzielnię będzie szła na zaległości, a część na faktury bieżące. Zeznania w tym zakresie co do rozliczenia akurat spornej wpłaty 87.905 zł, należało więc uznać za sprzeczne, tym bardziej, że świadek nie potrafił logicznie i spójnie wyjaśnić, czemu tak ważne uzgodnienia nie znalazły się w treści porozumienia czy ugody, a na dowodzie przelewu w dniu 30.12.2009 r. wskazano, że zapłata następuje zgodnie z określonymi punktami porozumienia i ugody, a nie na poczet „bieżących faktur”.

Przy czym, świadek zeznał, że jeśli Spółdzielnia miała jakieś wolne środki to przekazywała je na bieżące faktury pozwanej, co jednak w żadnym razie nie przemawiało za tym, że dokonana wpłata w dniu 30.12.2009 r. stanowiła owe „wolne środki”, skoro w treści przelewu wyraźnie podano z jakiego tytułu ją dokonano. Nie była to wpłata „dodatkowa” czy bez podania świadczenia, którego dotyczy, co uprawniałoby do zaliczania jej na poczet tzw. „bieżących faktur”.

Walor wiarygodności przyznano zeznaniom G. M., księgowego upadłego, gdyż korelowały one z treścią przedstawionej w sprawie dokumentacji, w tym też znajdującej się w aktach komorniczych, co do wszczęcia egzekucji, jak i kilku egzekucji toczących się z wniosku Z. S.. W świetle tychże dowodów, zeznania te nie miały jednak istotnego wpływu na treść rozstrzygnięcia. Tym bardziej, że świadek nic nie wiedział, by tytuły przelewu podane na dokumentach zostały zmienione (e-protokół z 22.04.2013r. o’10min).

Sąd dał wiarę pozwanej jedynie w zakresie w jakim miało to swoje potwierdzenie w zebranej w sprawie dokumentacji – co do łączącej strony umowy, porozumienia, zgłoszenia wierzytelności, wszczęcia i prowadzenia egzekucji. Niewątpliwie jednak z uwagi na upływ czasu (kilka lat), jak też wielość rozliczeń między stronami, za wiarygodne należało uznać twierdzenia Z. S.co do tego, że nie pamiętała czy wszystko z ugody ze sprawy IX GC 164/09 zostało zapłacone. Za odpowiadające prawdzie Sąd uznał też zeznania pozwanej, że otrzymane około 87.000 zł przeznaczyła na spłatę swoich kredytów, co korelowało z treścią wyciągów bankowych, a nadto co do zasady fakt ten nie był kwestionowany przez powoda.

Natomiast trudno było przyjąć, za wiarygodne zeznania pozwanej, iż akurat wpłata 87.905 zł dokonana w dniu 30.12.2009 r. miała być zaliczona na poczet innych należności niż te wskazane w przelewie. Po pierwsze bowiem

jeśli strony jako przedsiębiorcy i profesjonalści doszliby do takich ustaleń w przedmiocie zaliczania wpłat już w chwili zawierania porozumienia, to nic nie stało na przeszkodzie, a wręcz wyższy miernik staranności zawodowej to nakazywał, by ustalenia tego rodzaju były zawarte w porozumieniu, czy też w późniejszej ugodzie. W żadnym z tych dokumentów, takich zastrzeżeń nie było. Poza tym, (...) wypełniając druki przelewów wyraźnie określiła, jakim tytułem to uczyniła, co w świetle uprawnienia z art.451§1 k.c. było dla pozwanej wiążące. Jeśli bowiem nawet Z. S.chciała wpłaty te zaliczyć na inne należności i nawet to oświadczyła przed wpłatą, to prawem kształtującym dłużnika było wskazanie, który dług chce zaspokoić przy spełnieniu świadczenia, dając w ten sposób wyraz swojemu braku akceptacji na inne rozliczenie. Po wtóre zeznania zarówno powódki jak i A. N. były w tym przedmiocie niespójne, nielogiczne, gołosłowne, ogólne. Pozwana nie wykazała bowiem jaką część z wpłaconej w grudniu 2009 r. kwoty 87.905 zł przekazała na „bieżące faktury”, jakie to były konkretne faktury, nie wyjaśniła też czemu wobec tego w sprawie VII Km 5173/10 wystąpiła o zapłatę całych skapitalizowanych odsetek, skoro część należności w tym przedmiocie miała być spłacona. Nie przedstawiono żadnych ksiąg handlowych, potwierdzających, iż pozwana rzeczywiście wpłatę 87.905 zł zaliczyła na poczet innych świadczeń, ani też by to księgowanie było w zgodzie z saldem upadłego. Nie budzi bowiem wątpliwości Sądu, iż rzeczywiście w pozostałym zakresie co do innych rozliczeń i wielu wierzytelności Z. S.wobec Spółdzielni, strony mogły poczynić ustalenia, że (...) będzie wpłacać należności jak tylko będzie miała pieniądze, z czego część będzie szła na bieżące prace, przy czym nie obejmowało to konkretnej wpłaty kwoty 87.905 zł w dniu 30.12.2009 r., gdzie wyraźnie, w sposób nie budzący wątpliwości pozwany oznaczył, który dług chce zaspokoić. Tym bardziej, że przekroczenie terminów płatności z porozumienia czy ugody, skutkowało poważnymi reperkusjami w postaci natychmiastowej wykonalności wszystkich świadczeń. Również za tym, iż odsetki przewidziane w porozumieniu i ugodzie zostały przez Spółdzielnię zapłacone w grudniu 2009 r. przemawiało to, że pozwana dopiero jesienią 2010 r. wystąpiła o egzekucję świadczenia z tytułu ugody sądowej. W innym bowiem razie, już po upływie terminów płatności przewidzianych porozumieniem i ugodą, Z. S.jako racjonalny przedsiębiorca, wystąpiłaby o jak najszybsze nadanie klauzuli wykonalności oraz egzekucję, mając na względzie okoliczność, że Spółdzielnia ma problemy finansowe i czekając dłużej z windykacją, mogłaby nie uzyskać żadnego zaspokojenia. Pozwana z jednej strony wskazywała, że wpłacana należność miała być zaliczana częściowo na porozumienie z 2.11.2009 r., a część na bieżące faktury (k.123; k.150 – e-protokół 1:02’), by następnie oświadczyć, że tę wpłatę zaliczyła na bieżące faktury (k.124), przy czym nie potrafiła określić na jaką konkretną należność wpłaty te zaliczyła. Następnie wskazywała też, że domagała się po prostu od zarządu Spółdzielni, by „płacili jej coś więcej, na faktury bieżące” – k.150 e-protokół 1:11) Zdaniem Sądu w tym zakresie sprzeczne ze sobą zeznania pozwanej, stanowiły jedynie jej linię obrony, która jednak w świetle zapisów na przelewie z 30.12.2009 r., nie mogły się ostać.

W świetle powyższych ustaleń, istota sporu sprowadzała się do ustalenia: czy pozwana dwukrotnie otrzymała od Spółdzielni Mieszkaniowej (...)świadczenie objęte punktem 1.c (iii) porozumienia z dnia 2.11.2009r., i pkt IV ugody sądowej w sprawie IX GC 164/09, a jeśli tak to, czy istniały podstawy prawne do żądania zwrotu tej kwoty, wobec braku wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego względem Z. S.przez upadłego.

Przy czym w ocenie Sądu, materiał dowodowy zebrany w sprawie, nie potwierdził, by pozwana zaliczyła wpłatę 87.905 zł w dniu 30.12.2009 r. na poczet innych swoich „bieżących faktur”, choć z tego tytułu wywodziła korzystne dla siebie skutki prawne (art.6 k.c., art.232 k.p.c.). Zeznania w tym zakresie Z. S.oraz A. N. były ogólne, nie wynikały z nich żadne konkretne ustalenia, były sprzeczne wewnątrznie, nie potwierdzone jakimikolwiek adnotacjami na piśmie czy w dokumentach księgowych, co szczegółowo omówiono analizując środki dowodowe w sprawie. Zaś z przelewu z dnia 30.12.2009 r. wyraźnie wynikało, że dotyczył on porozumienia z dnia 2.11.2009 r. w sprawie IX GC 164/09 pkt 1c ((...)) odsetki ustawowe od faktury nr (...). Wola dłużnika w tym zakresie została więc wyrażona w jasny i nie budzący wątpliwości sposób. Zgadzał się też termin płatności należności. Zaś zgodnie z art.451§1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju, może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Takie oświadczenie pozwanego jako jego prawo kształtujące, pozostawało wiążące dla wierzyciela, tym bardziej, że dotyczyło zapłaty już skapitalizowanych odsetek a nie należności głównej. Pozwana natomiast nie udowodniła, by (...) przyjęła pokwitowanie z zaliczeniem tej wpłaty na inne należności przez wierzyciela. Nie wykazała też, by w przedmiocie tej konkretnej wpłaty strony poczyniły jakiegokolwiek wiążące ustalenia, co do innego jej zaliczenia, niż tego podanego przy spełnieniu świadczenia.

Po wtóre Syndyk masy upadłości, przedstawiając dowody przelewu wykazał, że postanowienia porozumienia jak i ugody w pozostałym zakresie (poza pkt IV) zostały spełnione (k.139 wpłata 20.754 zwrot 1/2 opłaty od pozwu, k.138 wpłata 7200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego; zapłata kwoty 109.763,57 zł – w dniu 17.11.2009 r. – 50.000 zł k.103, w dniu 26.11.2009 r. – 59.763,57 zł – k.103).

W zakresie pkt IV ugody skapitalizowane odsetki wynosiły:

- od kwoty 1.039.763,57 zł od dnia 24.12.2008 r. do 25.02.2009 r. – 23.700,91 zł,
- od kwoty 789.763,57 zł od dnia 26.02.2009 r. do 27.04.2009 r. – 17.158,42 zł,
- od kwoty 689.763,57 zł od dnia 28.04.2009 r. do 3.11.2009 r. – 46.677,15 zł,
- od kwoty 50.000 zł od dnia 4.11.2009 r. do dnia 17.11.2009 r. – 249,32 zł,
- od kwoty 59.763,57 zł od dnia 4.11.2009 r. do dnia 26.11.2009 r. – 489,57 zł.

Jednocześnie wyliczenie odsetek od kwoty 109.763,57 zł z uwagi na jej zapłatę w 2 ratach mogło nastąpić w taki sposób jak wyżej, jak również dopuszczalne było zastosowanie mechanizmu wyliczeń przyjętego przez pozwaną we wniosku egzekucyjnym, że od całej kwoty 109.763,57 zł odsetki wyliczano do dnia 17.11.2009 r., gdyż do tej daty dłużnik pozostawał w opóźnieniu z płatnością, a od dnia następnego czyli 18.11.2009 r. wyliczyć odsetki ustawowe od pozostałej do zapłaty należności w kwocie 59.763,57 zł. Przy czym Z. S. odsetki od tej kwoty naliczyła do dnia 27.11.2009 r., gdy z wpłaty należności wynikało wprost, iż została dokonana w dniu 26.11.2009 r. Skoro więc pozwana uważała, iż należności te wpłynęły na jej konto dopiero w terminie późniejszym, to winna okoliczności te udowodnić, skoro wywodziła z nich korzystne skutki prawne. Z. S., nie przedstawiła żadnych wydruków z rachunku bankowego, czy swojej księgowości, które uzasadniałyby, że pieniądze do jej rąk dotarły dopiero 27.11.2009 r. Biorąc to pod uwagę, Sąd przy wyliczeniu kwoty odsetek z pkt IV ugody przyjął datę 26.11.2009. Zatem suma należnych odsetek w tym zakresie wynosiła 88.275,37 zł (23.700,91+17.158,42 + 46.677,15+249,32+489,57).

Pozwana natomiast z tego tytułu w dniu 30.12.2009 r. wpłaciła kwotę 87.905 zł, zatem w niewielkim stopniu co do kwoty 370,37 zł, świadczenie objęte pkt IV ugody nie zostało spełnione.

Komornik zaś w toku egzekucji na podstawie tegoż tytułu wykonawczego wyegzekwował tytułem zaległych odsetek z pkt IV ugody kwotę 88.296,54 zł zgodnie z wnioskiem (łącznie wyegzekwował kwotę 102.802,23 zł na którą składały się: 88.296,54 zł – skapitalizowane odsetki, 900 – koszty zastępstwa prawnego w egzekucji, 90,40 zł – zwrot wydatków dla Z. S., 13.400,14 zł – opłata egzekucyjna, 115,15 zł – pozostałe koszty egzekucji). Z tejże sumy w świetle przedstawionego w tej sprawie materiału dowodowego, pozwana winna otrzymać 88.275,37 zł (przy uwzględnieniu terminu ostatniej wpłaty na 26.11.2009r.), zatem nadpłacono kwotę 21,17 zł, zaś kwota 87.905 zł została już pozwanej uprzednio zapłacona w grudniu 2009 r. Powódka została zatem bezpodstawnie wzbogacona co do kwoty 87.926,17 zł (87.905+21,17 zł).

Przy czym trzeba z całą mocą podkreślić, iż do zapłaty na rzecz powódki w toku postępowania egzekucyjnego w sprawie VII KM 5173/10 doszło poprzez zajęcie wierzytelności i wpłatę należności przez (...) S.A. i Przedsiębiorstwo Budowlane (...). W tym zakresie upadła Spółdzielnia nie czyniła żadnych dobrowolnych wpłat na rzecz Z. S. w egzekucji. Brak było tu jakiegokolwiek zachowania – spełnienia świadczenia ze strony upadłego. Albowiem co do zasady przez pojęcie świadczenia należy rozumieć właśnie świadome celowe zachowanie dłużnika, zmierzające do zwolnienia się z długu i zgodne z treścią zobowiązania, służące jego wykonaniu.

Obowiązek podłużników do zapłaty po zajęciu wierzytelności wynikał z treści art.896 k.p.c. Byli oni zobowiązani do zapłaty wobec Spółdzielni z tytułu uwikłania w inne stosunki prawne. Nie sposób więc przyjąć, by zostały spełnione przesłanki świadczenia nienależnego z art.410§2 k.p.c. Bowiem spełniający świadczenie – dłużnik był zobowiązany do zapłaty wobec swojego wierzyciela, a Z. S. z mocy samego zajęcia wchodziła w prawa Spółdzielni Mieszkaniowej

i wykonywała jej prawa oraz roszczenia (art.887§1 k.p.c. w zw. z art.902 k.p.c.). Stąd też (...) S.A. i(...) stało się zobowiązane do zapłaty na rzecz pozwanej wskutek dokonanego zajęcia. Nie można więc przyjąć, by owi poddłużnicy w takiej sytuacji nie byli zobowiązani względem osoby której świadczyli. Gdy poddłużnik płacił cudzy dług w przekonaniu o jego istnieniu, a takiego obowiązku faktycznie nie było, *conditio indebiti* konstruować możemy wyłącznie między świadczącym poddłużnikiem a wierzycielem czy też w danym stanie faktycznym między poddłużnikiem a dłużnikiem, nie zaś bezpośrednio między wierzycielem (Z. S.) a upadłym. W takim bowiem konkretnym przypadku, zapłaty cudzego długu, który już nie istniał w chwili spełnienia (do wygaśnięcia zobowiązania z ugody doszło poprzez spełnienie świadczenia w grudniu 2009r. co do kwoty 87.905 zł), przy istniejącym długu (...) i N. wobec Spółdzielni, (...) przysługiwało wobec Z. S.roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, przy czym nie można tu mówić o *conditio indebiti*. Skoro zatem w przypadku świadczenia na poczet nieistniejącego zobowiązania przez osobę trzecią, nie mogło dojść do jej wzbogacenia, a jednocześnie rzekomego wierzyciela nie można uznać za wzbogaconego przez nienależne świadczenie ze strony Spółdzielni Mieszkaniowej, to nie powstawało w tej sytuacji *conditio indebiti* upadłego do Z. S., a obowiązek zwrotu wzbogacenia uzyskanego inaczej aniżeli poprzez świadczenie zubożonej Spółdzielni (Por.Komentarz do k.c. pod red.Piaseckiego do art.410 k.c., W-wa, Wyd.Becka; E.Łętowska, Bezpodstawne wzbogacenie, W-wa 2000, s.96).

Nie doszło też do odpadnięcia przyczyny świadczenia na rzecz pozwanej od (...), bowiem już w chwili egzekucji w sprawie VII Km 5173/10 nie istniała podstawa prawna do zapłaty kwoty 87.926,17 zł. Zaś z przesłanką odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia, mamy do czynienia tylko, gdy w chwili spełnienia świadczenia jego podstawa prawna istniała, natomiast już po jego spełnieniu odpadła (Por.E.Łętowska, Bezpodstawne wzbogacenie, W-wa 2000, s.99). Nie doszło też do kondycji w postaci braku osiągnięcia zamierzonego celu, jak też nieważności czynności prawnej.

Skoro więc w sprawie nie doszło do nienależnego świadczenia w rozumieniu art.410§2 k.p.c. ze strony Spółdzielni Mieszkaniowej na rzecz Z. S., to co do kwoty 87.926 zł, nie było w ogóle postaw do zastosowania art.411 pkt 1 k.p.c., na co powoływała się strona pozwana.

Przyjmuje się aktualnie w orzecznictwie, iż nienależne świadczenie stanowi jeden z wypadków bezpodstawnego wzbogacenia. Jednakże nie każde bezpodstawne wzbogacenie stanowi automatycznie nienależne świadczenie. Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w wypadku zapłaty cudzego długu (który nie istniał), w przekonaniu, że płacił się własny istniejący dług.

Skoro więc określone przesunięcie majątkowe nie było wynikiem świadczenia ze strony upadłego, nie mogło powstać roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, lecz jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia na zasadach ogólnych (art.405-409 k.c. – Por. SN z 11.09.1997r., III CKN 162/97, OSNC 1998/2/31). Jeżeli zatem wzbogacenie nie wynikało ze świadczenia Spółdzielni, okoliczności powodujące wyłączenie odpowiedzialności zawarte w art.411 k.c., pozostawały obojętne dla powstania obowiązku zwrotu (Por.SN z 19.07.2012 r., II CSK 724/11, Lex nr 1228442).

Świadczeniem bowiem jest podjęte w zamiarze wykonania zobowiązania, takie zachowanie dłużnika, które odpowiada treści zobowiązania (art.353§1 k.c.). Aby zachodziło nienależne świadczenie musi być ono spełnione w zamiarze wykonania zobowiązania. Zamiar ten musi istnieć przede wszystkim u płacącego dług, gdyż to jego wola decyduje w pierwszym rzędzie o charakterze i celu świadczenia. Nie może ulegać wątpliwości, że pobranie w wyniku egzekucji od dłużników upadłego kwoty, której obecnie (...) domaga się zwrotu, nie było wynikiem jej zamiaru zaspokojenia pozwanej, a wynikiem skutecznie przeprowadzonej egzekucji komorniczej.

Jeżeli bowiem należność wskutek jej wygaśnięcia w chwili wszczęcia egzekucji już w tym zakresie nie istniała, a następnie została wyegzekwowana dłużnikowi przysuguje na ogólnych zasadach powództwo o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia (Por. SN z 10.09.1976r., III CZP 42/76, OSNCP 1977/7/108). Doszło bowiem do wyegzekwowania od powoda należności, która nie istniała co do kwoty 87.926,17 zł (Por. uzasadnienie SN z 7.04.2005r., II CK 576/04, OSNC 2006/3/53).

Niezależnie od powyższej konstatacji, nawet gdyby potraktować uiszczenie tejże należności przed podłużników upadłego w toku egzekucji na rzecz powoda za świadczenie nienależne, to zdaniem Sądu nie było podstaw do zwolnienia pozwanej ze zwrotu otrzymanego podwójnie świadczenia na mocy art.411 pkt 1 k.p.c. Zgodnie z tą regulacją nie można żądać zwrotu świadczenia, gdy spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu, albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Przy czym ratio legis przedmiotowej regulacji zakłada, że skoro ktoś wiedząc, że nie jest zobowiązany, świadczenie spełnia, powinien skutki tego ponieść i nie może zaprzętać sądów pozwami o zwrot (Por.SN z 25.07.2000r., II CKN 294/00). Chodzi o tu o pozytywną wiedzę o braku podstaw do zapłaty i mimo to dobrowolną decyzję zubożonego, że świadczenie to chce sam dobrowolnie spełnić. Nawet bardzo poważne wątpliwości co do obowiązku spełnienia świadczenia, nie mogą być utożsamiane z pozytywną wiedzą dłużnika o braku powinności spełnienia świadczenia (Por.SA w W-wie z 5.12.2012 r., VI ACa 745/12). Niewątpliwie regulacja ta zakłada istnienie elementu woli po stronie świadczącego, gdy dokonuje przysporzenia majątkowego świadomie na rzecz osoby przyjmującej świadczenie. Z taką jednak sytuacją nie mieliśmy do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem po pierwsze została wszczęta egzekucja komornicza nakazująca spełnienie świadczenia pod groźbą przymusu państwowego, a po wtóre świadczenie to zostało zapłacone przez osobę trzecią, a nie Spółdzielnię Mieszkaniową. W ocenie Sądu nie można dobrowolnego spełnienia świadczenia utożsamiać ze świadomością prawną Spółdzielni w kontekście środków obrony w postępowaniu egzekucyjnym. Przepis art.411 pkt 1 k.c. nie nakłada na dłużnika wobec którego skierowano egzekucję w oparciu o spleconą, a zatem nieistniejącą już wierzytelność z ugody, obowiązków związanych z koniecznością zablokowania egzekucji. Zaś brak skorzystania w tym przypadku ze środków procesowych w postaci powództw przeciwegzekucyjnych czy wniosku o umorzenie, nie mógł rzutować ani wyłączać uprawnienia materialnoprawnego powoda do zwrotu pieniędzy dwukrotnie pozwanej zapłaconej. Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2002 r. (IV CKN 1166/00) i z dnia 18.11.1998r. (I PKN 437/98), na które powoływała się pozwana, zapadły w zupełnie innych stanach faktycznych, przy uwzględnieniu też specyfiki spraw pracowniczych, nie mogły zatem stanowić wiążącej wykładni przepisów w tymże sporze. Tym bardziej, że nie dochodziło tam do spełnienia świadczenia przez osobę trzecią w toku zajęcia wierzytelności dłużnika.

W realiach tej sprawy, nie można przyjąć, by brak podjęcia działań Spółdzielni w celu przeszkodzenia egzekucji, stanowiło pozytywną wiedzę o dobrowolności świadczenia i świadome przyzwolenie dłużnika na dwukrotne zaspokojenie pozwanej z tego samego tytułu. Tym bardziej, że ewentualny proces o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wymagał czasu oraz odpowiednich środków pieniężnych, a dłużnicy powoda już od chwili otrzymania zajęcia wierzytelności, mieli obowiązek płacić należności Komornikowi. Zaś doręczenie zajęcia wierzytelności było równoległe zarówno dla Spółdzielni, jak też jej podłużnika. W konsekwencji nawet wytaczając stosowne powództwo przeciwegzekucyjne, wcześniej niezależnie mogło dojść do poczynienia wpłat z tytułu zajętych wierzytelności od osób trzecich Komornikowi. Tym bardziej, że z akt Km 5173/10 nie wynikało, by na etapie zajęcia wierzytelności Spółdzielnia była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika. Takie pełnomocnictwo dla radcy prawnego nie zostało też złożone do akt sprawy aż do zakończenia egzekucji.

Ponadto, samo działanie w celu uniknięcia przymusu, stanowiło wyjątek uprawniający zubożonego do zwrotu wyegzekwowanego od niego świadczenia. Przy czym pojęcie przymusu w rozumieniu art.411pkt 1 k.c. nie może być interpretowane w sposób zawężający. Bezspornie działanie w ramach egzekucji komorniczej pod przymusem państwa spełniało te przesłanki. Niezależnie bowiem od tego, czy świadczenie było należne czy nie, skoro zostało wszczęte przez organ egzekucyjny działający w tym celu, dysponujący środkami przymusu przyznanymi mu przez władzę publiczną, to spełnienia świadczenia w taki sposób, nie można było potraktować za dobrowolne (Por. SN z 9.11.2005r., II CK 177/05, Lex nr 346049).

Również nie zaistniały przesłanki z art.409 k.c. zwalniające pozwaną z zapłaty. Po pierwsze bowiem sama przyznała, iż otrzymane pieniądze przekazała na spłatę swoich kredytów. W ten sposób doszło zatem do zmniejszenia jej pasywów, a co za tym dochodziło w takiej sytuacji do wzbogacenia się Z. S.z tego tytułu. Pozwana otrzymując pieniądze zaoszczędziła wydatki, które i tak obiektywnie musiałaby ponieść na zapłatę rat kredytowych. Jeśli bowiem w zamian za zużytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np.

mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów czyli wzrostu majątku (Por.SN z 21.04.2010 r., V CSK 320/09, LEX nr 688053; SN z 5.10.2012 r., I PK 86/12, Lex nr 1284719; SN z 24.03.1964, I CR 211/63, OSNC 1965/4/65).

Po drugie zaś wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści lub zwrotu jej wartości nie wygasa, gdy wyzbywając się korzyści lub używając ją pozwana winna się liczyć z obowiązkiem zwrotu. Z. S. otrzymała od powoda w grudniu 2009 r., pieniądze z tytułu spełnionego świadczenia, były one opisane w sposób pozwalający na identyfikację długu. Niezależnie od tego wystąpiła ponownie o zapłatę już otrzymanej należności. Jednak jako przedsiębiorca, działający w oparciu o wyższy miernik staranności winna używając pieniądze, liczyć się z obowiązkiem ich zwrotu. Pojęcie to bowiem ujmowane jest szeroko. Mieści się w nim też świadomość nienależności korzyści. Zaś skoro pozwana otrzymała przelew ze wskazaniem, jakiego konkretnego świadczenia on dotyczył i obiektywnie nie budził on wątpliwości, to co najmniej Z. S., winna mieć na względzie, że będzie musiała pieniądze zwrócić, jeśli ponownie będzie domagać się ich zapłaty.

Przy czym wobec skierowania do pozwanej wezwania do zapłaty doręczonego przed wytoczeniem powództwa, zaktualizował się jej obowiązek zapłaty należności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (Por. SN z 18.06.2003 r., II CK 227/02, LEX nr 148618). Kierując się powyższym tokiem rozumowania na mocy art.405 k.c. w zw. z art.481 k.c. w zw. art.455 k.c., Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 87.926,17 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 listopada 2012 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo na mocy art.405 k.c. Albowiem po pierwsze w przedmiocie wyegzekwowanych kosztów postępowania egzekucyjnego, nie można było przyjąć, by Z. S.uzyskała korzyść majątkową. Opłaty egzekucyjne i zwrot wydatków z tym związanych, trafiły bezpośrednio do Komornika sądowego, a koszty zastępstwa prawnego w egzekucji natomiast na rachunek i do rąk adwokata, reprezentującego pozwaną, co wprost wynikało z treści wniosku egzekucyjnego, jak również też bezspornych oświadczeń pełnomocnika na rozprawie (art.230 k.p.c.). Po wtóre trzeba też podkreślić, iż należności w tym rozmiarze nie zostały ściągnięte bez podstawy prawnej. Nie wynikały one z zawartej umowy, jak wyegzekwowane świadczenie, a z prawomocnych postanowień Komornika Sądowego, które nie zostały przez Spółdzielnię zaskarżone czy uchylone w stosownym postępowaniu. Zaś zgodnie z art.417⁽¹⁾ §2 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Nie mogło bowiem ująć uwadze, iż cała należność objęta pkt IV ugody nie została zapłacona, co wyjaśniono już na początku wywodów prawnych. Skoro tak, to pozwana miała prawo złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji. Komornik określił wysokość kosztów postępowania egzekucyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego. Orzeczeń tych dłużnik nie skarżył, stanowiły więc one tytuł prawny, który wykluczał zaistnienie bezpodstawnego wzbogacenia (Por.SA w K. z 24.10.2012r., I ACa 624/12, Lex nr 1236375). Skoro więc istniała podstawa prawna do pobrania należności, to nie zostały w tym zakresie spełnione przesłanki z art.405 k.c.

Przy czym powód na rozprawie, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika wskazał, również jako podstawę prawną zapłaty należności w przedmiocie kosztów egzekucji, nienależyte wykonanie umowy i roszczenie wywodzone z art.471 k.c. Trzeba jednak co do zasady odrzucić dopuszczalność zbiegu na mocy art.414 k.c., roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniami z tytułu nienależytego lub niewykonania zobowiązania umownego (art.405 k.c. i art.471 k.c.), co wynika jednoznacznie z treści art.494 k.c. i art.495 k.c. (Por. SN z 5.10.2012r., I PK 86/12, Lex nr 1284719 i przywołane tam w uzasadnieniu orzecznictwo; SN z 12.04.2012 r., II PK174/11). Tym bardziej, że w przedmiocie kosztów egzekucji, brak było jakiegokolwiek kontraktu między stronami, a roszczenia z ugody ze sprawy IX GC 164/09 wygasły wskutek ich spełnienia w zasadniczej części. W świetle powyższego, w razie nienależytego wykonania zobowiązania z umowy wzajemnej, wierzycielowi przysługuje albo roszczenie oparte na przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu albo roszczenie oparte na przepisach o odpowiedzialności kontraktowej. Wyłączony jest zbieg roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniami z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania (Por. SN z 7.05.2009r., IV CSK 523/08). Gdy więc wierzycielowi w danym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przysługuje roszczenie oparte na przepisach

o odpowiedzialności kontraktowej, może on dochodzić tylko tego roszczenia. Dochodzenie wówczas możliwości dochodzenia także roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, podważałoby sens szczególnych unormowań stosunków obligacyjnych, uwzględniających ich specyfikę. Jednocześnie wskazuje się w orzecznictwie na niemożność konstruowania w ogóle roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wewnątrz stosunków zobowiązaniowych. Skoro więc powódka domagała się zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia, nie mogła z tego samego powodu dochodzić roszczenia z art.471 k.c., tym bardziej, że ugoda między stronami została wykonana i ponowna zapłata na rzecz powódki nastąpiła bez podstawy prawnej w postaci kontraktu. Nie sposób więc było konstruować tu jakiegokolwiek roszczenia odszkodowawczego z tytułu kontraktu.

Roszczenie bowiem nie może opierać się równolegle na dwóch podstawach prawnych. W wypadku zbiegu roszczeń wybór należy co do zasady do powoda (Por.SA w W-wie z 12.10.2011r., VI ACa 452/11). Konsekwencją takiego wyboru jest zrezygnowanie w sposób całkowity z drugiego reżimu odpowiedzialności dłużnika. Wprawdzie bowiem przepis art.414 k.c. dopuszcza możliwość zbiegu roszczeń uprawnionego z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniem odszkodowawczym deliktowym (art.415 k.c.), jednakże taka podstawa faktyczna i prawna nie została przez zawodowego pełnomocnika powoda, w tym procesie ani wskazana ani też wykazana. Po wtóre zaś powód decydując się na wykazanie przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia i konstruując roszczenie z tego tytułu, z wyżej wskazanych względów, nie mógł jednocześnie domagać się zapłaty z art.415 k.c., przy tożsamości faktycznej świadczeń. Przepisy te bowiem wzajemnie się wykluczają. Zaś z wyborem między roszczeniem o naprawienie szkody z deliktu a roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, wiążą się określone konsekwencje co do przesłanek i zakresu odpowiedzialności (Por.SN z 10.04.2000 r., V CKN 21/00, Lex nr 52452). Natomiast zbieg roszczeń z art.415 k.c. i art.405 k.c. upoważnia wierzyciela tylko do wyboru między dwoma uprawnieniami, przy czym nie daje prawa powodowi do powoływania się na wybrane przesłanki odpowiedzialności właściwe każdemu z tychże rodzajów roszczeń (Por. SN z 9.08.2001 r., II CKN 33/99, Lex nr 52340). Nie można tworzyć jednego roszczenia stanowiącego „zlepek” obu tych podstaw jednocześnie, treściowo obejmującego fragmenty zaczerpnięte z obu podstaw prawnych (Por. SN z 31.01.2007 r., II CSK 358/06). Rzeczą powoda było przy dokonywaniu wyboru rodzaju roszczenia, ocenić możliwość wykazania wszystkich przesłanek związanych z jedną bądź z drugą z wyżej wymienionych podstaw odpowiedzialności pozwanego. Skoro więc uprawniony wyboru między roszczeniami wiążąco dokonał, decydując się na roszczenie z art.405 k.c., a nie z art.415 k.c., to nie było obowiązkiem sądu rozważanie czy w okolicznościach sprawy mogą być zastosowane także przepisy dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej, inne są bowiem przesłanki i zakres odpowiedzialności, inne też okoliczności stanowią przedmiot dowodzenia (Por.SN z 10.02.2004 r., IV CK 459/02). Niewątpliwie bowiem wskazanie przez powoda przepisów prawa materialnego, mających stanowić podstawę prawną orzeczenia jakkolwiek niewymagane, nie pozostaje jednak bez znaczenia dla przebiegu i wyniku sprawy, albowiem pośrednio określa także okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu.

Niezależnie od powyższego, trudno też przyjąć, by powódka udowodniła kumulatywnie przesłanki odpowiedzialności deliktowej z art.415 k.c., w tym kwestię winy pozwanej oraz bezprawności działania, tym bardziej, że część należności w ramach odsetek nie została przez dłużnika – Spółdzielnię rzeczywiście zapłacona.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 108 k.p.c. i art.100 k.p.c uwzględniając zasadę stosunkowego ich rozdzielenia, gdyż powód wygrał niniejszą sprawę w 85%, zaś pozwana w 15%.

Na koszty procesu poniesione przez powoda składała się uiszczona opłata w kwocie 5.141 zł, opłata skarbową od udzielonego pełnomocnictwa (17 zł) i koszty zastępstwa procesowego. Pozwana natomiast poniosła koszty zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej z tytułu udzielonego pełnomocnictwa.

Koszty zastępstwa procesowego ustalono przy zastosowaniu §6 ust.5 i §2ust.1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. nr 163, poz.1348 ze zm.), uznając iż rodzaj i stopień zawłości sprawy oraz nakład pracy zawodowego pełnomocników nie uzasadniały obliczenia wynagrodzenia od wyższej stawki niż minimalna to jest 3.600zł.

Powód poniósł więc koszty w łącznej wysokości 8758 zł (3600+5141+17) z czego 85% wynosiło 7.444,30 zł, zaś pozwany – 3617 zł, z czego 15% wynosiło 542,55 zł. Po wzajemnej kompensacie (7444,30-542,55) na rzecz powoda zasądzono tytułem kosztów procesu kwotę 6.901,75 zł w pkt III wyroku.

del.SSR Dorota Majerska-Janowska